

Armin Mikos v. Rohrscheidt

Redakcja Turystyki Kulturowej

www.turystykakulturowa.org

Modele zarządzania szlakiem
kulturowym
jako produktem turystycznym

 KULTOUR.PL
ORGANIZATOR TURYSTYKI KULTUROWEJ I EDUKACYJNEJ



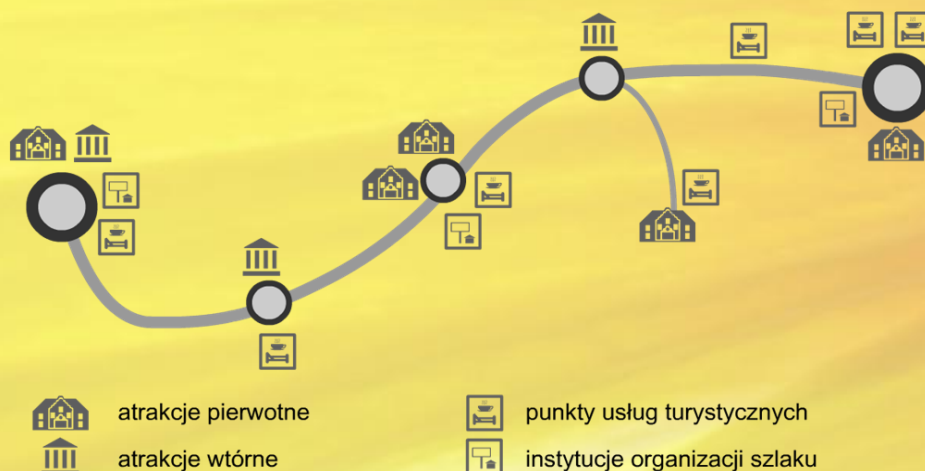
TURYSTYKA
KULTUROWA

Szlak turystyczny: linearny system penetracji turystycznej

szlak kulturowy

to szlak tematyczny, posiadający jako swój punkt ogniskujący walor kulturowy lub element dziedzictwa kulturowego, przy czym kluczową rolę odgrywają w nim atrakcje o charakterze kulturowym.

Komponenty szlaku kulturowego



Źródło: opr. własne na podstawie: Puczek/Ratz s. 139

Kryteria materialności szlaku (produkt rozwinięty)

1. *uzasadniona tematyżacja*



2. *oznaczenie fizyczne i/lub systemowe przebiegu i obiektów*



3. *faktyczna dostępność*



4. *koordynacja (systemu i oferty)*

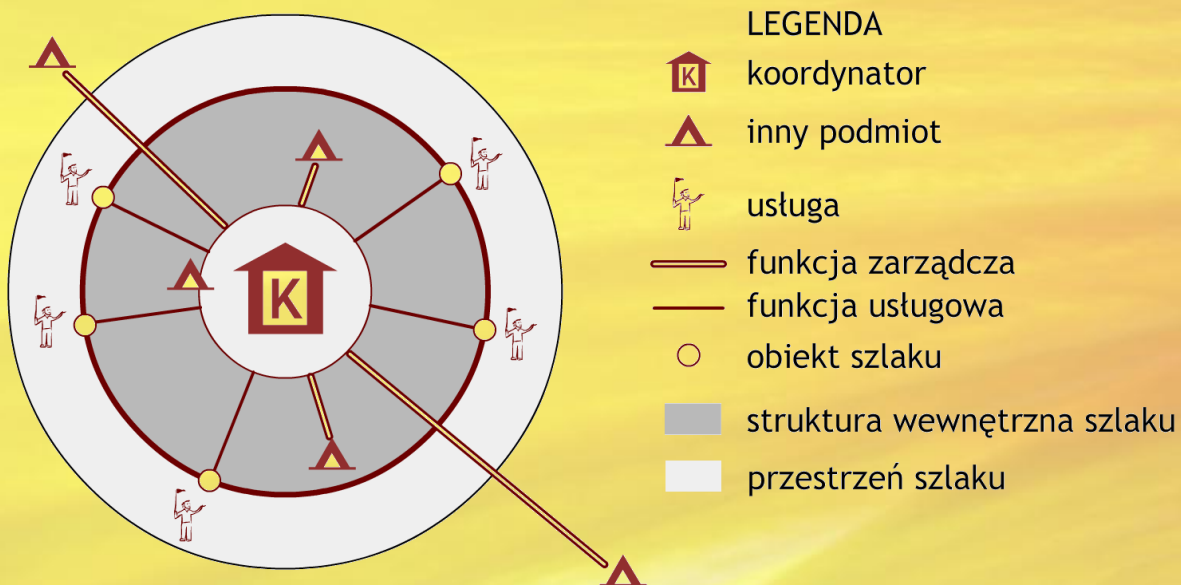


Pozostałe postulaty formułowane w odniesieniu do oferty szlaków tematycznych

- *postulat reprezentatywności kulturowej.*
- *postulat różnorodności obiektów szlaku*
- *postulat unikalności oferty.*
- *postulat zwartości szlaków*
- *postulat równowagi typów i funkcji obiektów*
- *postulat trwałości i aktualizacji oferty szlaku.*
- *postulat eventyzacji szlaków turystyczno-kulturowych.*
- *postulat alternatywnych sposobów zwiedzania*
- *postulat rozwijania usług uzupełniających*
- *postulat indywidualizacji oferty szlaków*
- *postulat nowoczesnej promocji.*

Koordinacja szlaku kulturowego

Funkcje wewnętrzne (zarządcze) i zewnętrzne (usługowe)



Zakres koordynacji szlaku

ZAKRES MINIMALNY

(niezbędny dla prawidłowego funkcjonowania szlaku jako realnego produktu)

- 1. monitoring stanu systemu** (w tym oznaczenia tras i obiektów, ich stanu i dostępności)
- 2. zarządzanie informacją** (zbieranie lub wytwarzanie, przetwarzanie, aktualizacja i dystrybucja)
- 3. Promocja szlaku** jako produktu (organizowanie lub współorganizowanie, zarządzanie)

OPTYMALNY ZAKRES KOORDYNACJI

- 4. dystrybucja prostych usług** turystycznych, w tym inicjowanie i pośrednictwo
(zwiedzanie, warsztaty, pokazy itd., także przygotowywanie materiałów, organizowanie szkoleń personelu)
- 5. organizowanie usług złożonych** (pakiety lokalne, cykliczne eventy, wycieczki tematyczne)
(dla całości szlaku lub konkretnych odcinków albo miejsc i dystrybucja tych usług)
- 6. zlecenie podmiotom zewnętrznym** organizacji imprez, usług i produktów (jak wycieczki lub eventy)
(także promocja, pośredniczenie i dystrybucja tych usług oraz egzekwowanie realizacji i jakości)
- 7. regularne przeprowadzanie lub zlecenie badań:** ruchu turystycznego, opinii i preferencji turystów

Typy koordynatorów, modele i zakres koordynacji w analizowanej grupie szlaków tematycznych

Nazwa szlaku	Typ koordynatora	Model koordynacji	ZI	DI	PI	MO	US	PA	PR	TO	EV
N. Szlak Bajek (de)	NGO (stowarzysz.)	jednolity	+	+	+	+	+	Z	+	Z	-
SADrewnianej (Mtp)	TWP (region)	rozproszony	+	+	+	+	-	-	+	-	+
KäseStrasse (at)	PKOM (spółka)	jednolity	+	+	+	+	Z	Z	+	-	+
SchilcherWeinstr.(at)	TOT (mikroregion)	niedookreślony	+	+	Z	+	-	-	Z	-	-
NÖ Eisenstrasse (at)	NGO - (stowarzysz.)	centralny	+	+	+	+	+	+	+	-	+
Szlak Piastowski	COT (szlaku)	jednolity	+	+	+	+	+	+	+	+	-
Cysterski (P. Pom.)	INS (Kościół)	niedookreślony	+	+	-	-	+	-	Z	-	-
S.S. Sztuki Barokowej im. M. Willmanna	NGO (fundacja)	centralny	+	+	+	-	-	-	+	-	-
S. Zabytków Techniki W Śl.	TWT (region)	centralny	+	Z	+	Z	-	-	+	-	Z
Pom. S. Bursztynowy	TOT (region)	rozproszony	+	+	+	+	-	-	+	-	-
S. d. Romanik SA (de)	TOT (land)	rozproszony	+	+	+	+	-	-	+	-	+

Legenda:

Skróty koordynatorów: TWP - terytorialny organ władzy publicznej, TOT - terytorialna organizacja turystyczna, COT - celowa organizacja turystyczna, NGO - organizacja pozarządowa INS - inna instytucja życia publicznego, PKOM - podmiot komercyjny.

Skróty zadań: ZI - zbieranie i aktualizacja informacji o obiektach, DI - dystrybucja informacji o obiektach, PI - prowadzenie portalu www szlaku, MO - monitoring oznakowania obiektów i/lub tras, US - tworzenie lub przynajmniej dystrybucja pojedynczych usług, PA - tworzenie lub dystrybucja pakietów usługowych, PR - działalność promocyjna w stosunku do szlaku, TO - spełnianie funkcji organizatora wycieczek w przestrzeni szlaku, EV - organizowanie lub przynajmniej koordynacja eventów na szlaku.

Zadania: + wykonuje koordynator, - zad. nie jest realizowane na szlaku, z - zad. zlecane zewnętrznemu podmiotowi

Badane szlaki tematyczne



Deutsche
Märchen
Straße

Märchen · Sagen · Legenden



SZLAK
ARCHITEKTURY
DREWNIANEJ



KäseStrasse
Bregenzerwald



Steirischer
Wein
österreich



KULTURPARK
Eisenstraße

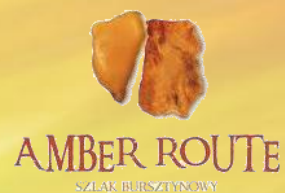
Mostviertel



PRASTOTA
SZLAK
PRASTOTY
GNEZDO
TURYSTYCZNA



STRASSE
DER
ROMANIK



AMBER ROUTE

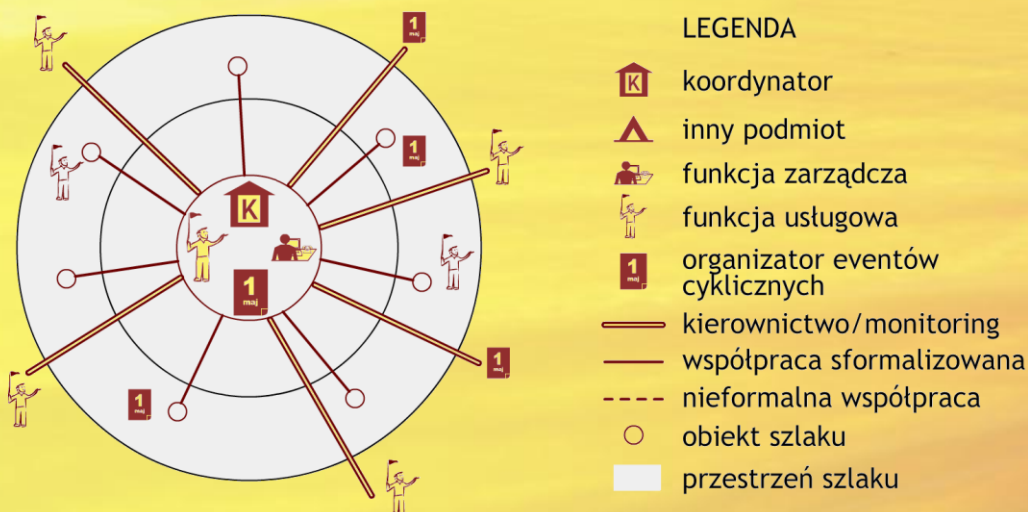
SZLAK BURSZTYNOWY

Przykładowe wyniki badania zakresu koordynacji szlaku

Nazwa szlaku	Niederösterreichische Eisenstrasse / Dolnoustriacki Szlak Żelaza (<i>Austria Dolna</i>)
Profil szlaku	szlak industrialny (jako dziedzictwo kulturalne regionu)
Koordynator: Nazwa i siedziba	Verein Kulturpark Eisenstraße-Ötscherland (Stowarzyszenie Parku Kulturowego Szlak Żelaza- Region Ötscher) 3341 Ybbsitz; Brunnengasse 2; Email: info@eisenstrasse.info
Typ koordynatora	celowa organizacja pozarządowa (stowarzyszenie), w tych ramach odrębna komórka (biuro)
Koncentracja zadań	wyłączny zakres zadań i powód powołania komórki
Personel: zatrudnienie i finansowanie	pracodawca: członkowie stowarzyszenia szlaku (23 lokalne samorządy), pracownicy: zatrudnieni etatowo w biurze szlaku
Zakres zadań w stosunku do szlaku (wewnętrzne)	monitoring stanu i oznaczenia tras turystycznych, koordynowanie własnych usług szlaku (kolejki górskie), promocja szlaku, koordynacja i promocja eventów lokalnych, monitoring i dystrybucja pakietu tematycznego
Zakres usług dla konsumentów (zewnętrzne)	informacja (5 punktów), sprzedaż usług własnych, usługi pakietowe, pośredniczenie usług pojedynczych (noclegi, zwiedzania, mikroeventy, udział w płatnych eventach)

Modele koordynacji szlaków kulturowych

MODEL JEDNOLITY



Zalety: sprawne funkcjonowanie szlaku jako całości, jasno określony zakres odpowiedzialności koordynatora i związana z nią łatwość rozliczania z realizacją zadań.

Wady: niski poziom identyfikacji poszczególnych podmiotów ze szlakiem jako całością, niewielka aktywność na rzecz sukcesu szlaku, niechęć do podejmowania działań na rzecz wzbogacania oferty szlaku

(słabość można zredukować wprowadzając finansowe mechanizmy motywujące do tworzenia nowych ofert)

Modele koordynacji szlaków tematycznych

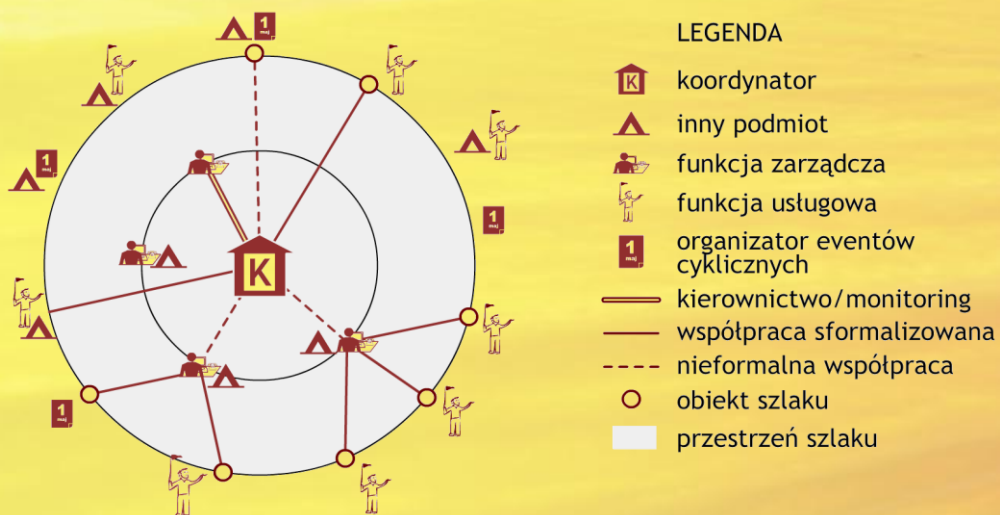
MODEL CENTRALNY



Zalety: profesjonalny poziom realizacji określonych typów zadań zarządczych, relatywnie niższe koszty funkcjonowania szlaku, wyższy poziom aktywności i kreatywności poszczególnych podmiotów, możliwość egzekwowania realizacji poszczególnych zadań

Wada: zbyt silna koncentracja partnerów na zadaniach własnych z jednoczesnym zaniedbaniem przez nich działań służących wzrostowi rozpoznawalności szlaku jako całości i jego sukcesowi jako złożonego produktu

Modele koordynacji szlaków tematycznych MODEL ROZPROSZONY



Zalety: profesjonalny poziom wykonywania zadań stanowiących zakres specjalizacji danego podmiotu (np. organizacja eventów)

Wady: słaba identyfikacja podmiotów ze szlakiem, rezultat: niska aktywność w promowaniu go jako produktu.

Modele koordynacji szlaków tematycznych „MODEL NIEDOOKREŚLONY”

Przykłady:

- **niejasno określona funkcja i zadania koordynatora**
(uznany tylko zwyczajowo lub działający bez zgody pozostałych podmiotów, miejsc czy obiektów)
- realizacja **zadań zarządczych w zakresie poniżej minimalnego** albo w stosunku do niewielkiej tylko części przestrzeni szlaku
- **funkcje koordynatora szlaku wykonują osobne podmioty**
(każdy przypisuje sobie funkcję koordynatora)

Wady:

- niski poziom identyfikacji obiektów i podmiotów ze szlakiem
- znikoma aktywność na rzecz wspólnego produktu
- rozczarowanie turystów w konfrontacji oczekiwań z ofertą na miejscu

Efekt: nieunikniona **porażka szlaku** jako propozycji tematycznej.

Wnioski ogólne na temat szlaków kulturowych

koordynacja szlaku turystyczno-kulturowego, realizowana w jakimkolwiek zakresie jest **zawsze lepsza** niż jej brak.

- w Polsce najczęstsze **typy koordynatorów** szlaków kulturowych to:
 - a) **terytorialna organizacja turystyczna** lub
 - b) **terytorialny organ władzy publicznej**
- W UE najczęściej szlaki kulturowe koordynują:
 - a) **zespoły celowej współpracy**
 - b) **organizacje pozarządowe i**
 - c) **celowe organizacje turystyczne**
- funkcjonowanie ośrodka koordynacyjnego szlaku, autonomicznego w stosunku do władzy publicznej, umożliwia:
 - sprawną realizację zadań koordynatora,
 - poszerzenie zakresu koordynacji
 - wzrost aktywności podmiotów tworzących szlak
- z punktu widzenia efektywności szlaku optymalna jest koordynacja przez (celową) organizację pozarządową (stowarzyszenie, fundacja) lub celową organizację turystyczną

Wnioski dotyczące regionalnych szlaków kulturowych

- w interesie każdego regionu jest funkcjonowanie własnego markowego szlaku kulturowego, który:
 - a) **identyfikuje** kulturową tożsamość i odrębność,
 - b) **promuje** region jako destynację turystyki kulturowej
- koordynacja szlaku regionalnego powinna być realizowana według optymalnie dobranego modelu z jasno określonymi zadaniami na rzecz samego systemu (do wewnątrz) oraz konsumentów (na zewnątrz)
- z punktu widzenia interesu szlaku jako produktu oraz jego partnerów optymalne jest posiadanie koordynatora (osobnej instytucji lub komórki), dla którego to zadanie jest **jedynym lub wiodącym**
- pożądane **cechy komórki zarządczej**
 - a) **obsługiwana przez profesjonalny personel,**
 - b) **finansowana na zasadzie stałych miejsc pracy,**
 - c) **regularnie kontrolowana,**
 - d) **rozliczana z wykonania swoich zadań**
- jeśli planuje się rozwijanie szlaku tematycznego jako stałej i realnej oferty turystycznej, należy uznać za oczywistą potrzebę poniesienia kosztów jego koordynacji (biuro, personel)
- koszty koordynacji można okresowo redukować powierzając koordynację podmiotowi spełniającemu inne funkcje w organizacji turystyki - trzeba jednak dokładnie określić zadania koordynatora w stosunku do szlaku i je egzekwować
- wprowadzenie autonomicznego koordynatora jest **naturalnym krokiem** w rozwijaniu szlaku do poziomu dojrzałego produktu turystycznego

Za uwagę dziękuje:

Armin Mikos v. Rohrscheidt

